СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 237. Джерзі Сити, Н. Дж., середа, 12-го жовтня 1938. No. 237. Jersey City, N. J., Wednesday, October 12, 1938. VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ФЕДЕРАЦІЯ ЗГОДИТЬСЯ З КОМІТЕТОМ ЦІНОЮ ЛУЇСА

ГЮСТОН (Тексас). — Конвенція Американської Федерації Праці постановила, що організація може погодитися з Комітетом Промислової Організації лише тоді, як Джан Луїс уступить зо становища диктатора, що, мовляв, його займає в Комітеті, та коли з урядів у всіх юніях іще до починання переговорів викинеться людей, звязаних з комуністичною партією.

Тобин, президент юнії візників, промовляючи проти резолюції, складав вину за зірвання переговорів у минувшині на Вилйема Ґріна. Замітно, що багато делеґатів здержалися від голосування над резолюцією.

СУД ВІДКИДАЄ СПРАВУ МУНІЯ.

ВАШИНҐТОН. — Найвищий Суд відмовився переглянути наново рішення найвищого суду стейту Каліфорнія в справі Томи Мунія, юнійного провідника, що ще досі сидить у вязниці за здогадну участь у бомбовому замаху на санфрансіську параду за воєнну готовість у 1916 році.

Найвищий трибунал краю, подаючи про це своє рішення, подав рівночасно, що два члени трибуналу, Блек і Рід, не згодилися з рішенням більшости. Це перший раз у своїй історії Найвищий Суд подає офіціяльно становище меншости.

ЗАКИДАЮТЬ РУЗВЕЛТОВІ ДАЛЬШУ „ЧИСТКУ" ПАРТІЇ.

ВАШИНҐТОН. — Противники президента Рузвелта кажуть, що довші конференції, що їх президент відбув з ріжними високими урядниками федерального уряду та стейтових урядів Джорджії, відносяться до „чистки" в Демократичній Партії. Мовляв, президент хоче мати на всіх урядових становищах прихильників „нового розділу".

НЕ ПУСТИЛИ В АМЕРИКУ АНҐЛІЙЦЯ ЗА КОМУНІЗМ.

НЮ ЙОРК. — Департамент стейту відкликав візу для Джана Стрейчія, анґлійського громадянина й лєктора, що приїхав сюди на французькім кораблі „Норманді" для переговорів з накладцями й на низку відчитів про соціялізм і комунізм.

Він дістав візу в Лондоні, але якийсь час перед його відїздом американський консулят почав на домагання Американського Леґіону розслід щодо його поглядів, котрий закінчився відкликанням візи. Стрейчія полишено на покладі корабля без дозволу висідати на сушу.

КАМПАНІЯ ДЮІЯ ЗА УРЯД ҐУБЕРНАТОРА.

НЮ ЙОРК. — У своїй понеділковій заяві Томас Е. Дюі, републиканський кандидат на уряд ґубернатора стейту Ню Йорк, закинув Ліменові, теперішньому ґубернаторові, занедбання забезпечення проти безробіття та поважні недостачі в адміністрації стейтових асекураційних фондів.

ПРОБУЮТЬ ПЕРЕПРОСИТИ ПОЛЯКІВ.

НЮ ЙОРК. — Завідувачем виборчої кампанії для вибору Лімена ґубернатором цього стейту іменовано Джана С. Келія, 46-літнього католика ірляндського роду, президента одної реклямової спілки.

Провідники Демократичної Партії стейту почали переговори з провідниками Федерації Польсько-Американських Демократичних Клюбів, щоб заглаїти непорозуміння, яке виринуло між зарядом Партії й Федерацією.

ОБІКРАЛИ КРАМНИЦЮ НА СТО ТИСЯЧ.

БОСТОН (Масачусетс). — Перебрані за малярів грабіжники розбили каси ювелірського підприємства братів Ґордонів і забрали з них дорогоцінностей на суму 100,000 долярів. Розбишаки працювали преспокійно в суботу й неділю.

ДОБАЧУЮТЬ ТОТАЛІТАРИЗМ У „НОВІМ РОЗДІЛІ".

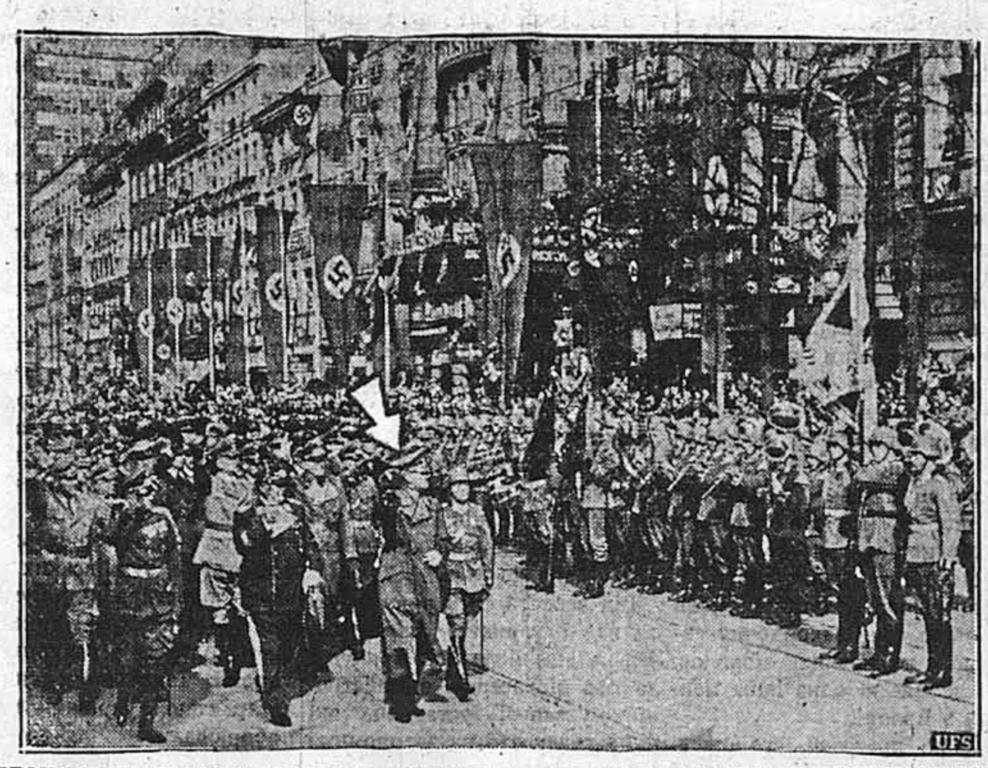
СУ ФОЛЗ (Савт Дакота). — Сенатор Артур Вендерґ з Мішіґену представляв тут на одному вічу Републиканської Партії, що політика „нового розділу" надає президентові Рузвелтові майже таку владу, яку в Европі мають диктатори.

ДОМАГАЮТЬСЯ ЗМЕНШЕННЯ ГОДИН ПРАЦІ ЯК ЗАРАДИ НА БЕЗРОБІТТЯ.

ДІТРОЙТ (Мішіґен). — Автомобільна юнія домагається від підприємства Ґенеральна Моторова Корпорація зменшення тижня праці до 32 годин до того часу, поки всі автомобільні робітники не дістануть праці.

ПОДАЮТЬ ДО ПУБЛИЧНОГО ВІДОМА РЕЄСТРОВАНИХ АҐЕНТІВ ЧУЖИХ УРЯДІВ.

ВАШИНҐТОН. — Департамент стейту відкрив для публики свої викази реєстрації аґентів чужинецьких урядів. Досі зареєструвалися в департаменті 106 таких осіб та орґанізацій.

ТРИЮМФАЛЬНИЙ ВМАРШ ГІТЛЄРА ДО БЕРЛІНУ ПО МІНХЕНСЬКІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ.

ДАЮТЬ ВІДЗНАЧЕННЯ ЗА СПОВНЮВАННЯ ПУБЛИЧНОГО УРЯДУ.

Фундація Памяткова ім. Рузвелта в Ню Йорку постановила надати цього року так звані медалі Рузвелта за знамениту службу в публичнім уряді сенаторові Картерові Ґласові й нюйорському комісареві парків, Робертові Мозесові.

БАНДИТСЬКИЙ НАПАД НА СЕЛО СТРИМБА.

Невідомі напасники знищили 28 будинків у селі Стримба, у присілку „Буковина" недалеко Надвірної. Напасники зовсім знищили салю „Просвіти", де здемолювали сцену, куліси, бібліотеку і радіо-апарат та повиривали вікна з футринами. Зовсім здемолювали крамниці Семенюка, Спасюка й інші. В цих крамницях знищили обстанову, а товари: цукор, нафту, муку — вимішали разом. Напад тривав від год. 11:30 до 1:30 вночі. Напасники стріляли і побили 10 осіб. У селі великий переполох.

ШПИГУНСЬКА АФЕРА У ФРАНЦІЇ.

Перед воєнним судом у Ліль відбувся цими днями процес проти голяндця Вормсталя-Далена, обвинуваченого в шпигунстві на користь Німеччини. Підсудний признався до вини і заявив м. ін., що підчас світової війни виконував довірочні доручення в Анґлії, за що відзначено його німецьким хрестом. Вормсталя-Далена засудили на 20 літ тюрми.

КОМОРНИК ЗЛІЦИТУВАВ... КОМОРНИКА.

В доволі невеселій ситуації опинивсь один чеський коморник, який одного дня побачив у суді на чорній таблиці своє назвище з приміткою, що за залеглі податки він має в себе перевести екзекуцію і зайняти „рухомості".

Рад-не-рад пішов екзекутор до свого мешкання й поналіплював печатки на власних меблях, причому сусіди сильно співчували нещасному коморникові. Та це співчуття не було дуже щире і коморник приймав його, зовсім зрозуміло, як вияв злорадости.

ПРИДУМАНО ЗАХОРОНУ ДЛЯ ЛІТАКІВ ПРОТИ ЗУДАРЕННЯ З ГОРАМИ.

Понад Ню Йорком демонстровано інструмент, що остерігає летунів перед наближенням літака до гори. Цей інструмент, котрому заповідають велике значіння для запобіження частим зударенням літаків з горами, придумали на спілку інжиніри підприємств „Юнайтид Ер Лайнс" і „Вестерн Електрік Ко."

ДЛЯ КОГО УЛАДЖУЮТЬ „ПОЛІСЬКИЙ ЯРМАРОК"?

З їкацового опису „поліського ярмарку", який відкрили 15. серпня в Пінську, довідуємося, що на цьому „поліському" ярмарку „місцеве населення мало бачить корисного", а „користає тільки з веселого містечка", забудованого каруселями, стрільницями, гойданками і „стіною смерти", що „морозить кров у жилах". „Поліський ярмарок" у третім році свого існування „є ще імпрезою для прогульковців", для яких приготовано м. ін. змагання: боксерські, пливацькі і т. п.; зїзди: ловецький, самоходовий, мотоциклевий і т. п. До „поліського ярмарку" доложило місто в першому році 47 тисяч зл., а другому року 15 тисяч зл.

НОВІ ОБМЕЖЕННЯ.

Борщівське староство стосує останніми часами нові обмеження. Цими обмеженнями є зарядження, що на терені одного постерунку може в одному дні відбутися тільки одна імпреза. Коли взяти під увагу, що райони постерунків обіймають 5 до 8 сіл, а в селі є переважно 2 або 3 товариства, то муситься чекати довго на чергу. До того приходить „ходження" вже з готовим дозволом, бо станиця КОП-у, або постерунку може не дозволити. Тому нічого дивного, що є такі випадки, що села від пів року не можуть дочекатися дозволу. Напр. Худіївці коло Шишковець. Крім того постерунки П. П. зчеркують такі речення у рефератах, як „національна свідомість села". Нові обмеження нічим не обосновані. Вони спиняють наші імпрези.

МАКАБРИЧНИЙ ДОТЕП САМОВБИВНИКА.

Чеська поліція знайшла на полі якогось таємничого трупа, напів зогнилого. В одній кишені знайшла поліція лист, адресований до себе, який виснював, що річ іде про самовбивство. Зміст листа був справді дивоглядний та несамовитий.

Отже невідомий на вступі ствердживав, що він сам наложив на себе руку з причини невилікувальної недуги і далі написав таке:

„Якщо поліції вдасться мене зідентифікувати, то я записую моїй рідні (якої назвища теж не подав) такі вартісні предмети..."

Тут іде докладна ліста з подачею предметів та осіб (очевидно без назвищ). З одягу самовбивника залишилися лише стрипіхи. Та навіть і з цього можна здогадатися, що самовбивник подбав про те, щоб не залишити ніяких знаків, що облекшувалиб поліції віднайдення правдивого назвища та виконання заповіту. Єдиною вказівкою залишилися поліції окуляри та фальшиві зуби „дотепного" самовбивника.

ПРАВОСЛАВНІ СВЯЩЕНИКИ ВІДПРАВЛЯЮТЬ БОГОСЛУЖЕННЯ ПО ПОЛЬСЬКИ.

Львівський „Дзєннік Польскі" повідомляє, що православні священики в Тарногороді, Кульні, Потоці і Бабичах на Білгорайщині (Холмщина) рішили відправляти богослуження і виголошувати проповіді до місцевого населення виключно по польськи. „Так биць повінно вшендзє" — пише „Дзєннік Польскі", але так напевно не буде, бо життя сильніше.

ЗАСУДИЛИ ПОЛІЦАЯ НА КАРУ СМЕРТИ.

Суд у Чорткові судив поліцая М. Наконечного. Йому закидували, що втруїв поштового службовика Когута на те, щоб викрасти з поштової каси 30,000 зл. Суд засудив поліцая Наконечного на кару смерти через повішення. Наконечний хотів утікати з салі розправ, але його зловили і відвезли до вязниці.

СОВЄТСЬКІ ЛЕТУНИ НАЗВАЛИ ЛИНДБЕРГА "БРЕХУНОМ"

МОСКВА. — Одинацять найпередовіших совєтських летунів, серед яких є й ті, що колись прилітали до Америки, а потім приймали врочисто Линдберґа в Москві, в часі його цьогорічного побуту, назвали його тепер „найманим брехуном", який дістав від Німеччини гроші, щоб опісля говорити Анґлії, що совєтські літаки нічого не варт, а Німеччина сама має стільки літаків, що Анґлія, Франція, Совєти і Чехословаччина разом. Це нібито виплинуло, як говорять підписнні совєтські летуни, на те, що Чеймберлин до тої міри залякався, що віддав без війни Чехословаччину Німеччині.

КАЖЕ, ЩО СОВЄТИ НЕ ХОТІЛИ ВОЮВАТИ.

ЛОНДОН. — Анґлійський міністер лорд Вінтертон прилюдно заявив, що Совєти в чехословацькій кризі займали невиразне становище і коли їх конкретно питались, чи підуть до війни в обороні Чехословаччини, вони все давали виминаючу, невиразну відповідь. Як причину цього совєтського становища лорд Вінтертон подавав мілітарну і внутрішню слабість Совєтів.

„КОМСОМОЛ" УКРАЇНИ НЕНАДІЙНИЙ.

МОСКВА. — Тереном нових опозиційних ферментів у Совєтах став „Комуністичний Союз Молоді України". Цілий склад редакції офіційного орґану комсомолу, „Молодий Більшовик", розвязано, а шість редакторів цього часопису потягнено до відповідальности під замітом ведення „націоналістичної опозиції". Як виявляється, „Молодий Більшовик" зіґнорував нові вказівки совєтської національної політики, які змагали до русифікації України. Виявом ідеольоґічного саботажу, на думку совєтської преси, є це, що „Молодий Більшовик" впродовж цілого року не містив ані одної статті про московську літературу, зате свою увагу присвячував українській літературі.

ДЮРАНТІ ПЕРЕДБАЧАЄ НІМЕЦЬКО-СОВЄТСЬКИЙ СОЮЗ.

ПАРИЖ. — Відомий американський журналіст Волтер Дюранті, що був довший час у Совєтах і є дуже прихильно до Совєтів наставлений, заповів з Парижу, що незадовго готово прийти до порозуміння між Гітлєром і Сталіном. Дюранті говорить, що Совєти дуже оґірчені на Францію за її уступки супроти Гітлєра та за її спроби звернути німецьку силу проти Совєтів. Вони готові тепер зробити це, що порозуміються з Гітлєром і відвернуть його силу назад проти Франції. Німецько-совєтський союз уже давно проповідував Бісмарк. А вуголь і залізна руда Альзації й Льотаринґії такі самі добрі, як і в Донецькім басейні.

АНҐЛІЯ РЕОРҐАНІЗУЄ СВОЮ АРМІЮ.

ЛОНДОН. — Міністер війни Гор-Беліша заповів широко закроєну реорґанізацію анґлійської територіяльної армії. На основі нових плянів, до військового вишколу будуть притягнені найширші кола анґлійського населення, а полки краєвої оборони дістануть наймодернішу зброю. Гор-Беліша натякнув, що анґлійська армія не має подостатком модерної зброї і тепер вона напружує всі сили, щоб цьому запобігти. Всі хиби анґлійської армії, говорив він, показалися в часі недавнього напруження. Тепер ті хиби будуть усунені.

РІШУЧІ ЗАХОДИ В ПАЛЕСТИНІ.

ЄРУСАЛИМ. — Анґлія післала нові війська до Палестини, щоб твердою рукою здавити арабські повстання. Повстанців вона відразу розстрілює. Та заразом анґлійці тепер змінюють свою політику в Палестині на некористь жидів. Правдоподібно плян створення самостійностійної жидівської держави в Палестині буде назавжди похований. Також спинюють дальшу жидівську еміґрацію до Палестини. Жиди погрожують „тихим бойкотом", проповідуваним колись Магатмою Ґандієм, а також світові жиди погрожують бойкотом анґлійського уряду.

НІМЦІ ХОЧУТЬ ПОВНОГО ПІДЧИНЕННЯ ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ.

ПРАГА. — В урядових колах говорять, що німці тепер добиваються повного підчинення Чехословаччини під німецькі впливи. Вони домагаються митної юнії, зірвання всяких союзів з іншими державами, в першій мірі з Францією і Совєтами, дозволу перемаршу німецьких військ на випадок війни та припинення жидівської пропаґанди в Празі зверненої проти націзму.

МАДЯРИ ДОМАГАЮТЬСЯ ЗАКАРПАТТЯ.

КОМАРОМ. — Мадярська делеґація далі добивається не лише повороту мадярських округ, але також Закарпаття. До Ужгороду включно мадяри хочуть дістати Закарпаття без голосування. В решті краю вони хочуть перевести голосування.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

НА ЧИЮ КОРИСТЬ?

Президент Рузвелт вислав минулого тижня письмо на річну конференцію Американської Федерації, що відбувалася тоді в місті Гюстон, у стейті Тексас. Таке письмо висилає звичайно на таку конвенцію кожночасний президент Злучених Держав, і преса не присвячує йому звичайно ближчої уваги. Цим разом президент вислав конвенції письмо, котре не лише знайшло згадку на новинкових стовпцях усіх ґазет, але знайшло відгук у редакційних статтях. Видно, що президент Рузвелт зробив небувалу річ.

Звичайно таке письмо це загальне запевнення уряду про прихильність федерального уряду до робітничих орґанізацій та ще загальніше побажання успіхів у дальшій праці. Цим разом президент Рузвелт відступив від прецеденту й написав робітничим юніям письмо про потребу поступовання в одній важній, життєвій, пекучій справі робітничих юній. Він діткнувся саме справи розбиття в рядах зорґанізованого юнійного робітництва між прихильників фахової орґанізації, що її представляє Американська Федерація Праці, й прихильників системи промислової орґанізації, що його представляє Комітет Промислової Орґанізації. Президент Рузвелт звертає увагу робітничим юніям, що цей розділ мусить відбитися некорисно для всього робітничого юнійного руху. Він взиває їх забути ці ріжниці, вирівняти свої непорозуміння та зціпити наново водно розбитий юнійний рух.

Президент дає виразно до пізнання розбитим юніям, що таке фракційне розбиття мусить відбитися некорисно на всьому юнійному русі. Що він розуміє під цими некористями, не трудно догадатися. Некористі можуть бути двоякі. Поперше, вони можуть трапитися, як робітники якоїсь фабрики або промислу приступають до переговорів або страйку за умови праці, а їх ряди розбиті між дві юнії; в такій ситуації фабрикантам легко одну юнію нацькувати на другу. Подруге, коли юнії розбиті на поборюючі себе взаємно фракції, то їм важко виступити проти політичної партії, що звязалася з фабрикантами та старається переперти в якомусь законодатному тілі закони, противні робітничим інтересам. Відколи в рядах американського юнійного руху зайшов цей розлам (у серпні 1936 року), відтоді було подостатком фактів на доказ перших і других некористей.

Інший президент Злучених Держав не важився сказати цього слова робітничим юніям. Міг це зробити лише президент Рузвелт, котрий своєю шістьлітньою діяльністю доказав, що він є без сумніву прихильником робітничих юній. Та з цього ще не виходить, що провідники посварених із собою фракцій американських юній послухають свого приятеля. Члени юній такої згоди хочуть, але деякі провідники бояться, що така згода може відбитися зле на них особисто, і тому вони до згоди не допускають. Згода настане аж тоді, коли члени юній зможуть цих ворогів згоди заступити прихильниками згоди.

ЗАКАРПАТСЬКА УКРАЇНА Й ЧЕХОСЛОВАЧИНА

(З львіського „Діла", 24. вересня 1938).

Драматичні події у Чехословаччині втягнули у свій крутіж уже безпосередньо також наше українське Закарпаття, зване в офіціяльній чеській номенклятурі „Підкарпатською Руссю". Це не тільки річ зовсім природня, але можна хіба дивуватися, що досі ввесь крик довкола Чехословаччини торкався судетських німців, а не тієї єдиної частини Чехословаччини, щодо якої Чехословаччина прийняла зобовязання надати їй автономію і в двосторонньому українсько-чеському пакті і в міжнародньому сенжерменському й у власній конституції, не дотримавши ні одного того свого зобовязання. Про судетських німців заговорив увесь світ, хоч їх стан у Чехословаччині був найкращий із стану всіх національних меншин у світі, не кажучи вже про ті меншини у самій Чехословаччині; про українців не впало ні одно слово. Бо судетські німці самі дбали за те: стояли на в и с о к о м у щаблі національно-політичної свідомости та культурного й економічного розвитку і мали за собою таку закордонну силу своїх державних земляків, якої не має ні одна інша меншина в Европі.

Щойно претенсії, зголошені Мадярщиною та Польщею і підтримані Мусоліні́єм, зактуалізували і справу Закарпатської України. Але обидві згадані держави, які виступають в обороні своїх меншин — мадярів та поляків, домагаючися прилучити їх до мтерніх держав за прикладом судетських німців, що відходять до III. Німеччини, одностайно заступають думку, що Закарпатська Україна повинна відійти до Мадярщини. Таким робом направа „історичної кривди", яку заподіяли в сенжерменському та тріянонському мировому договорі Мадярщині, малаб тепер частинно прийти коштом — українців! Надійшов момент, коли Мадярщина реалізує свою давню ревізіоністичну програму, яку польська закордонна політика та польська політична публіцистика завжди явно підтримували.

Наше становище у цій справі ми вже неоднократно зясовували. Закарпатська Україна була тією єдиною частиною всіх українських земель, яка ввійшла до чужонаціональної держави не через програну війну, а на підставі добровільної згоди. 19. XI. 1918 року плебісцит закарпатської еміґрації в Америці рішив прилучити Закарпатську Україну до ЧСР, а виразником того рішення була заява Американсько-Руської Народньої Ради у Скрентоні. Закарпатські українці у краю рішили були спершу, в урочистому акті злуки в Хусті 21. I. 1919 року, прилучити Закарпаття до України, але воєнні невдачі УГА й Армії УНР та захитане існування обох українських держав вплинули на зміну того рішення: на зїзді трьох Народніх Рад, пряшівської, ужгородської та хустської, рішено 8. V. 1919 року прилучити Закарпаття до Чехословаччини і ту постанову делеґати Закарпатської України, Г. Жаткович й Антін Бескид, нотифікували мировій конференції у Парижі.

Від вересня 1919 року почала на Закарпатті урядувати чеська адміністрація. Урядувала так, що зверхні адміністраційно-устроєві установи, які мали вказувати на автономний характер краю, були тільки формою і фірмою, за якою фактично всю владу мали чехи, що почали трактувати Закарпаття як своєрідний Сибір для своїх урядовців та як терен голосів для своїх політичних партій. Розвиток українства мусів іти ступнево, з важкою боротьбою. Чехи, вірні свому нoторійному та глибоко закоріненому русофільству, від першого дня своєї адміністрації на Закарпатті підтримували не національний автохтонний український рух, а безполове „русинство", яке народилось було виключно як виквіт попереднього мадярського режіму денаціоналізації, та масово насилали на Закарпаття московську політичну еміґрацію, яка гляділа на Закарпаття як на частину Росії та край етнічно російський. Чеський уряд відмовився залеґалізувати зміну статуту „Учительської Громади" на „Українську Учительську Громаду" з уваги на „неблагонадійний" прикметник „український", який мав відразу для чехів посмак „іреденти", тоді, коли деклямації москалів про „русский" характер краю стрічались тільки з признанням. Увесь час чехи грали на Закарпатті гру, що її вивчились від передвоєнної Австрії: дівіде ет імпера, — зручно лявіруючи українською національною стихією, штучно насаджуваним москвофільством та „третім напрямком" „тутешніх". Чехи, які славились ніби своїм змислом практицизму і розумінням реальної вартости річей, уперто трималися фікції „подкарпаторусинства", навіть чисто українську мову називаючи там не українською, лише „подкарпаторуською". Політика Шкільного Реферату в Ужгороді з його ославленим недавнім плебісцитом, що його переводили з явним фаворизуванням російщини у школах, під натиском адміністрації та з усякими штучками, — врешті недавнє просто ганебне інтервю в „Курєрі Варшавскім" ґубернатора Грабара, нашого землячка і „тихого народовця", який з великими симпатіями висловився про московських еміґрантів на Закарпатті і тамошнє москвофільство, а українських еміґрантів окреслив як „ірредентистів", — це яскраві докази чеської політики в Закарпатській Україні. Такої політики, яку закарпатські українці завзято поборювали.

Але одночасно ми не забували і не легковажили собі факту, що за чехословацької влади на Закарпатті українці таки дістали значно більші можливості розвитку, ніж їх мали за мадярських часів. Мадярський режім знайшов свій найвірніший вислів у законі Апонія з 1907 року, в якому немадярські народи дістали заборону мати свої полки: це було вірне наслідування режіму Валуєвих та Апухтіних у царській Росії, які під адресою українців кричали: „Нє било, нєт і нє будет". Безпощадна мадяризація довела в Закарпатській Україні до того, що в 1918 році не було там взагалі ні одної школи з українською мовою навчання, ні державної ні приватної (церковної). Могутній розвиток по суті українського народнього шкільництва, подекуди фахового і середнього шкільництва, стихійний український національний рух серед молоді й учительства, народини й розвиток укранської національної преси, яку сьогодні репрезентує там ціла низка гарних українських ґазет і періодиків, народини українського спорту, врешті й самостійне — хоч і дуже куце з уваги на специфічну політику чеських партій, підтримуваних чеською адміністрацією — парляментарне представництво, — все воно казало добачувати великі додатні сторони перебування під владою ЧСР. З боротьбою і з великими труднощами, але ступнево й еволюційно зростав закарпатський український національний стан посідання в усіх ділянках життя.

У такій ситуації ми тут, у теперішньому центрі всеукраїнської політичної думки, заявляли завжди виразно: 1) займаючи становище ревізіонізму супроти версайського договору і всіх тих мирових договорів, у яких рішалася доля українських етнічних земель без згоди, а то й відома леґітимованих українських представників, не признаємо мадярських ревізіоністичних претенсій щодо Закарпаття, бо те Закарпаття не мадярське, лиш українське, і 2) маючи до вибору поміж Мадярщиною і Чехословаччиною, вибираємо Чехословаччину.

Сьогодні ситуація трохи змінена. Мусоліні висунув домагання плебісциту для всіх національних меншин у ЧСР. Кожний плебісцит може рішати або про свою приналежність до будьякої іншої держави, або про власну незалежність. Останні вістки з Закарпатської України кажуть, що **наші тамошні земляки годяться на плебісцит та домагаються його. Не маємо ніякого сумніву щодо його висліду, якщо тільки він буде переведений без ніякого чужосторонього натиску.** Але мусимо з найбільшою рішучістю протестувати проти всяких затій — прилучити українське Закарпаття до Мадярщини без попереднього запиту, чи тамошні українці, що творять абсолютну й величезну більшість населення краю, бажають собі такої зміни.

Польські часописи повні сьогодні покликів за спільну границю з Мадярщиною. Український нарід не мішається до такою внутрішньої справи польського народу, якою є змагання до обєднання із заользанськими поляками: їх спір з чехами на цю тему — їхня справа. Але не можемо погодитися, щоби польська вулиця у Варшаві і Львові маніфестувала за зміну кордонів на території, на якій нема ніяких поляків та щодо якої перший голос мають українці. Закарпатські українці не мають своєї армії ані своєї матерньої держави за кордоном. Але вони не є теж таким стадом баранів, що їх можна заганяти з загороди до загороди, не питаючи їх думки та не рахуючися з їхньою волею.

Ми вдячні за щирість п. Адольфові Бохеньскому, який — мотивуючи конечність добути спільну границю з Мадярщиною — наводить низку арґументів і між ними такий арґумент: „...Заволодіння Русю мадярами та перекреслення таким робом автономії Руси, небезпечної для внутрішніх національних відносин Річипосполитої" („Слово" з 21. вересня). Очевидно, від ніякого політика ніхто ніколи не вимагає якоїсь любови, і єдиним критерієм у політиці все ще тільки інтерес. Тому віримо, що в інтересі польської ендеції, яка залишається вірною тезі Лєшка Борковского „нєма Русі, єст тилько Польска і Москва", лижить нищити кожний слід українства у границях Польщі і поза її границями, отже й на Закарпатті. Розуміємо, що польський арґумент, що спільна польсько-мадярська границя булаб ударом для Московщини і з політичного і стратеґічного огляду,— може мати свою льоґіку. Але не розуміємо, як можна пропаґувати польсько-українське порозуміння з протиросійським вістрям, признавати, що без активної співпраці українців плян розбити Росію неактуальний і нереальний, та одночасно радити зліквідувати українські автономічні змагання руками мадярів, теж протимосковських союзників! Як п. Адольф Бохеньскі уявляє собі в такій ситуації настрої і становище **всіх** українців у світі?!

Пан Адольф Бохеньскі є в цій справі виразником більш екстермінаційних мадярських затій, ніж самі мадяри. Адже вже в жовтні 1918 року самі вони, мадяри, створили з 4 карпатських жуп „Руську Країну" з окремим ґубернатором у Мукачеві та окремим „руським міністерством". Очевидно, з автономізації „Руської Країни" нічого не вийшло, бо не було в мадярів доброї волі ані часу на те: але й вони відчували та знали, що політика Апоніїв і Тісів покінчилася банкротством і стала анахронічна. Правда, історія ще нікого розуму не навчила і стару помилку завжди люди (народи, держави) повторяють з думкою: „Ануж тепер удасться". Але штука з перекреслюванням волі, бажань і змагань закарпатських українців більше не вдасться.

ік.

ЯК ПОВСТАВАЛА МОСКВОФІЛЬСЬКА ПАРТІЯ У ГАЛИЧИНІ

Причини еміґрації галичан на Холмщину 1865—1867 р.

(7)

„Я оповідав м. і.: „Наша історія як на долоні. Ввесь світ знає, що все те було колись один дух, одно тіло, а тимчасом лихі люди розірвали теє тіло на шматки та порозкидали собакам і гризуть вони, гризуть, де - де вже кістки тільки позістались, от-от догризуть". Священики заридали. „Та не догризуть — скрикнув один — ми всі йдемо на православіє"... „Я перший, прошу" — відізвався о. Ясинський і підскочив з місця. „Я також — поважно промовив Лисяк. — Мене десять людей просили — підхопив Решетелович — я вам пришлю їх спис. І мене візьміть. Куди хочете, пишіть, що хочете, робіть із нами, бо на вас тепер надія. Вся Галичина вас знає і Бога за вас благає. Ви відкрили нам кордон і вся Галичина піде до вас!" Я обіцяв писати про все, куди можна... Моя думка така: не треба нам спішитися, лише все помало-мало, як писав колись бл. Ґервазій (переяславський епископ 1766—1768) та ще тихенько, як тільки можна, без найменшого розголосу. Що говорилося між мною і тими священиками, то в Холмі знаємо тільки ми. Масовий рух і недобрий і може не вдавсяб Ґолуховський занадто уважний. Ясинський має 50 літ, волосся тільки підтяте і розділене зовсім по нашому. Гріхом собі вважає надягнути реверенду і ходить у чемерці зо шнурками. Могильницького мені страшно жаль. Недавно прислав чудове письмо по латинськи, де жалує, що я повірив чуткам, дякує за співчуття і просить звернути йому документи, коли годі його просьбу сповнити. Не знаю, що й казати більше. Чутки про його наліг (піянство) подав мені брат Криницького і говорив із переконанням".

Згаданий о. В. Ясинський у грудні 1866 р. був у Львові і то видно, в ту саму пору, коли о. Наумович говорив у соймі про єдність українців із росіянами. Зараз потім вернувся у Холм і там розповів про львівські події Лебединцеву.

Лебединців пише з тієї нагоди до свого брата і згадує про Наумовича, що він виголошує в день промови у соймі, а в ночі латає штани, бо такий убогий. В пожежі згоріло все його майно, жінка й діти десь там на селі без даху та хліба. Діти підросли, не було за що дати їх у школу перед пожежею. „Зарядіть збірку у Києві для нього, а що зберете, пришліть мені, я відішлю до Львова при оказії. Ми за пять хвилин зібрали і завтра посилаємо до 200 рублів. Дали би й більше, та вже все видали, що мали, бо ц. р. жертвуємо вже шестий раз і я сам дав до 200 рублів. На державну запомогу пропала надія, як Мілютін захорів".

(Далі буде).

Вячеслав Будзиновський.

ПРАКТИК

(Оповідання).

7)

В хату увійшов Дідик з Карабутом, бо жандарм перед хатою розпитував, як то було і хто зломив ногу. Записав собі те, що про пригоду сказали йому наочні свідки:

„Різник Янчик сам зломив собі ногу, впавши на камяний поріг власної хати".

В хаті Дідик повів оком знавця, чи під рукою є все те, що до такої операції потрібне.

— Ще нема залізної клямри! — сказав грізно. — Зараз принести!... І чотири дужі парубки нехай сюди прийдуть.

Дідик скинув кафтан, скинув камізольку і засукав рукави сорочки.

— Богу дякувати, що болі потахли, — промовила Гукайлиха. — Таки я трохи помогла!

— Ще більше болить! — Янчик прошипів крізь затиснені зуби.

Щоби її спекатися з хати, бо Дідик не любив її, Янчикова хотіла всунути їй в руку якусь монету. Гукайлиха сховала руку за запаску, кажучи пошепки:

— Ні, ні! Я не беру нічого. Мені не вільно брати. Як би я що взяла, то не помогло би. То мусить бути зроблене для Господа Бога, бо інакше даремний був би труд. Як схочете мені щось дати, то іншим разом.

Гукайлиха відійшла, до ліжка приступив Дідик.

— Зараз побачимо, що вам хибує.

Став ногу оглядати, душити, місити, тягнути і обертати нею. Янчик кричав, ревів, просив, щоби вже не рухати, або добити його. Над його головою стояла жінка і, гладячи чоло, потішала:

— Дідик вже є. Зараз тобі лекше буде. Нога може цілком не зломана, тільки трохи трісла...

— Зломана і звихнена, — Дідик буркнув.

— І звихнена?! — Янчик спитав, почувши це. — Я не гадаю, що звихнена.

— Клямру вбити ось тут у стіну! — Дідик крикнув. — Ґонти і лати покласти на лавці коло ліжка, рушник намастити цею мастю!

Коли все те було готове, Дідик гукнув на баби:

— Баби з хати! Для бабів тепер нема тут роботи.

Всі баби вийшли. Янчикова на порозі обернулась і сказала до мужа:

— Іду просто до церкви і там буду молитися поти, поки не звістять мене, що репарація щасливо скінчена.

Коли баби відійшли, Дідик став призиратися до мотузів, чи досить сильні. То були мотузи, яким Янчик вязав биків, коли брав їх на заріз. Одним мотузом Дідик обвязав Янчика попід пахи, другим мотузом обвязав ногу.

— Тепер, — сказав до парубків — два нехай стануть за ліжком в головах, два в ногах. Матузи добре обкрутити на руки, щоби не вихопилися. Другою рукою ви два держіться клямри в стіні; ви два держіться одвірка. Як я крикну „тягни!", потягніть з усеї сили.

Чуючи це, Янчик застогнав.

— Ще пора стогнати, — Дідик потішав його.

Дідик ще раз окинув хату оком, чи все в порядку, і крикнув:

— Тягни!

Янчик заскімлів і жалісно зойкнув.

— Сильніше! Запріться ногами! Сильніще потягнути!

— Страшний рик зморозив кров у жилах парубків. В нозі Янчика щось трісло, хруснуло. Парубки з жаху пустили мотузи і вибігли з хати. По селу розійшлася чутка, що Дідик різникові вирвав ногу. Нога відлетіла цілком, так, як у сарани.

Коли люди збіглися побачити, нога Янчика вже була обліплена величезним плястром. Різничка натирала мужа оцтом.

— Чи вже буде добре? — спитала Дідика.

— Як тут вже була Гукайлиха, то я не ручу. Чого ви її кликали? Як би я був знав, що вона тут буде, то я був би сюди не прийшов. Треба би бути чудотворцем, щоб направити те, що така баба попсує. Лише мастіть цею мастю і прикладайте ці плястри, то воно поправиться і буде добре.

Жандарм відвів Дідика назад до арешту. Янчик доктора не кликав. Кости позросталися так, як Дідик забандажував їх. Коли бандаж вже цілком скинули, різник став шкандибати на милиці, бо одна нога була довша, друга коротша. Одна мала криву голінку, друга стопу, обернену вбік. То Дідик голінку склав криво, на другій нозі майже вирвав стопу з суглоба.

Коли суддя вчув, які тепер ноги у Янчика, сказав собі:

— Як я того практика ще раз дістану під ключ, то й за всі свині в Іванчиках на роботу не пущу його! (Кінець).

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

В. Т., Клифтон, Н. Дж. — Ваші слова щирі і правдиві. Але в тій справі видали вже заклик українські центральні установи, які мають моральне право і обовязок це робити.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

З ДНЯ

СИЛА І РОЗУМ.

Премієр Чеймберлин у своїй парляментарній промові недавно сказав такі слова: „Наш минулий досвід показав нам аж надто виразно, що слабість у збройній силі означає слабість у дипльоматичних заходах. Наша дипльоматія має забезпечити тревалий мир. Та я здаю собі з того справу, що дипльоматія не може бути успішна так довго, як довго за нею нема сили, щоб її піддержати".

Тими словами Чеймберлин аж надто виразно сказав, що коли якийсь край не є мілітарно сильний, то і його дипльомати за границею нічого не осягнуть. Зате коли край сильний і коли слово дипльомата може піддержати силою, то тоді він може добитися в торзі з іншими народами багато річей, навіть не вживаючи тої сили.

ЧОМУ ГІТЛЕР РОБИТЬ ОСЯГИ?

Нема сумніву, що Гітлер розумний чоловік. Та всетаки треба собі виразно сказати, що він робить такі великі успіхи в заграничній політиці не лише своїм розумом, але ще більше своєю мілітарною силою. Сила в політиці майже тотожна з розумом. Коли за якимсь міністром нема сили, то тоді він може не знати які розумні слова говорити, і ніхто не зверне на них уваги. Ще може його висміють. Зате коли за даним міністром є сила, військо, гармати, то тоді його слова набирають більшої ваги, більшого „розуму", та всі вважно до них прислухуються.

Повоєнна Німеччина мала також розумних політиків, але їх ніхто не слухав, бо за ними не було сили. Вони їздили до Женеви, благали інші держави помилування, але ті держави дивилися на них згори і з порожніми руками відпускали їх додому. Приїхавши додому, вони чухали потилицю і давай читати книжки, студіювати науку дипльоматії, щоб знайти нові наукові арґументи, якими можна би було переконати чужі держави. Вивчивши ті арґументи, вони їхали знов до Женеви і знов „науковими арґументами" переконували інших. Та інші знов сміялися.

ПРИЙШОВ ГІТЛЕР.

Та знайшовся такий „кімнатний маляр", що звався Гітлер, і він своїм простим розумом зрозумів, що шкода ворогів переконувати „науковими арґументами"; що до того треба сили; що сила має таку маґічну міць, яка переконає краще ніж сто томів книжок. І він узявся до німецької заграничної політики від німецьких низів. Він наперед їм представив, як мається справа, переконав їх, зорґанізував їх у велику силу, згодом узброїв і пішов з полками та гарматами переконувати чужинців.

І ми бачимо, що чудо сталося. Деж би котрому попередньому німецькому міністрові вдалося переконати, наприклад, Чеймберлина, або Даладіє, що треба поїхати до резиденції Гітлера в Берхтесґадені і зложити йому візиту. Якби хто таке тому десять чи пятнацять літ сказав, то його назвалиб варятом.

Тоді це справді булоб „глупе", „нерозумне". А нині сам англійський премієр міністрів преться у відвідини до Гітлера, і то в його приватнім домі. А пізніше, коли Гітлер кивнув іще раз пальцем, щоб він, разом зо своїм кумпаном Даладієм приїхали до нього до Мінхену, то Чеймберлин з радости в парляменті аж заплакав.

Ось як скоро переконує їх Гітлер!

ЗАГРАНИЧНА ПОЛІТИКА В СЕРЕДИНІ.

А з того виходить, що „заграниччна політика" фактично зачинається не за границею, тільки в середині. Заграничну політику ведуть не лише дипльомати за границею, але ріжні провідники — політичні, економічні, культурні, релігійні і всякі інші, — в краю.

Коли поет пише бойовий вірш, то він бере участь у заграничній політиці, бо він творить духову силу краю. Те саме робить музика, компонуючи героїчний музичний твір. Подібне може робити маляр, різьбар, фільмовий режисер і всякий інший мистець.

Також інжинір, що придумує машину, яка може пригодитися для воєнних цілей, є співтворцем заграничної політики. Подібну ролю виконує промисловець, що закладає відповідну фабрику. І економіст, що думає про засіблення краю ріжними продуктами на випадок конфлікту. І лікар, який придумує ліки проти ґазів, ран, бактерій та інших воєнних загроз. І священик, який говорить, що наука релігії велить боротися за справедливу річ. І фільософ, який викладає народові про панівний світогляд. І соціольоґ, який говорить, що всі суспільні шари повинні разом співпрацювати.

Всі вони можуть і повинні брати участь у заграничній політиці. А коли вони всі разом створять велику силу, що завершиться полками і гарматами, то їх представники за границею зможуть дипльоматичним способом здобувати великі діла; з їх словами будуть усі числитись і всі будуть подивляти їх „великий розум".

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

НЮАРК, Н. ДЖ. Місячні збори Тов. Вільна Україна, від. 152., відбудуться в середу, 12. жовтня, в год. 8. ввечір, в укр. катол. церк. салі на Мортон ул. Проситься довгуючих членів, щоби вирівняли свої залеглі вкладки, бо котрий довгуючий член не повинується оголошеним приписам, той буде суспендований. — М. Шумейко, предс.; І. Бакун, кас.; Н. Творищук, секр.

ШІКАҐО, ІЛЛ. Збори Сестр. Благовіщення, від. 125., відбудуться в неділю, 16. жовтня, в год. 12:30 сполудня, в гали при Оклей і Райс ул. Просимо членів прибути начас, бо маємо важні справи до полагодження. — А. Куропась, предс.; Р. Попадюк, кас.; І. Подола, секр.

МІНЕАПОЛІС, МІНН. Збори відділу 385 відбудуться в неділю, 16. жовтня, по Сл. Божій, в церковній гали, 312 — 6th Ave. N. E. Обовязком кожного члена бути присутним. Є важні справи до полагодження. — Н. Ґреськів, предс.; Н. Дмитрук, кас.; О. Козак, секр.

ГАМТРАМК, МІШ. Триквартальні збори Тов. Згода, від. 20., відбудуться в неділю, 16. жовтня, в годині 1. пополудні, в Українській Хаті. Проситься всіх членів прибути на збори, бо уряд і контроля мають здати справоздання за 9 місяців. Є теж інші важні справи до полагодження. Довгуючих членів проситься вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. — Дм. Білик, гол.; Н. Триш, рек. секр.

ЛОРЕЙН, О. Місячні збори Тов. У. Н. Союзу, від. 50., відбудуться в неділю, 16. жовтня, в годині 1. пополудні. в гали, де звичайно. Просимо членів прийти на мітинґ, або принаймні принести гроші на час, а не по першім, як гроші вже заслано. Гроші мається засилати до 28. кожного місяця. — М. Шемчик, секр.

ПАЛМЕРТОН, ПА. Місячні збори Бр. св. О. Николая, від. 369., відбудуться в пятницю, 14. жовтня, в годині 7. ввечір, в гали парохіяльній. Проситься всіх членів і члениць прияти на означений час, бо маємо багато важних справ до вирішення. Напоминається довгуючих членів прийти й вирівняти свої залеглі довги, бо так далі не може бути. Так само і за тікети з ювилею, так, як було ухвалено. — М. Куба, секр.

АЛЕНТАВН, ПА. Місячні збори Бр. св. Арх. Михаїла, від. 147., відбудуться в неділю, 16. жовтня, точно в 2. годині пополудні, в парохіяльній ґалі. Просимо членів прийти на означений час і вирівнювати свої вкладки за себе і за діти. Просимо всіх українців Алентавну вписуйте себе й своїх дітей до У. Н. Союзу, бо це є наша будучність. Також повідомляємо всіх членів, що минулого місяця зайшла ухвала на мітинґу влаштувати дня 15. жовтня баль і кожний член обовязково має взяти тікет. Дохід з балю вишлемо на Світову Виставу, котра має відбутись 1938 р. — Й. Матковський, предс.; І. Рудакевич, кав.; І. Федорак, секр.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ГУРАҐАН НАД БОСТОНОМ.

Люди живуть собі і в думці не мають, що кожної хвилі може постигнути їх нещастя. Ось таке нещастя навістило недавно північно-східне побережжя Америки, через яке пролетів страшний гураґан.

Я мав нагоду приглядатись до того страшного буревія, котрого скорість обчисляли на 150 миль на годину. Страшно було глядіти! Стрімголов летіли одно за другим великі дерева. Зривало дахи з хат, на хати валило дерева і торощило їх, понищило всі телефонічні і телеґрафічні дроти, темно стало, по вулицях комунікація припинилася. Дерева позавалювали вулиці. Люди, боячися сидіти в хаті, виходили на вулиці, на яких з кожного вугла їм грозила смерть. Я бачив на власні очі, як буревій схопив чоловіка і кинув ним на віддаль кількох стіп. У пристані цілком понищило всі яхти. Більші і менші човни збило в одно місце і зробило з них одно румовище. У великих будівлях вирівало вікна і кидало ними на вулицю. По парках тисячі дерев вивернуло догори коренем. Звичайно в таких хвилинах появляються злодії. Так і тут треба було викликувати стейтову поліцію, щоб стерегла майна. Дерева, що остались, виглядали, начеб їх хто осмалив вогнем. Стращно було поглянути на те спустошення. Що за сила криється в природі!

На щастя, в людях у нашім місті не було багато жертв. Найбільше жертв у людях зазнало місто Провіденс, Р. Ай. Там до того появилась повінь, ріка виступила з берегів і залила цілком долішню частину міста.

В Бостоні покалічило двох наших громадян: Івана Купчака і Семена Кучера. Вони оба переходили попри величезне дерево. В той час повіяв гураґан та зломив дерево, яке впало на них. І. Купчака так страшно потовкло, що думали, що не видержить. Та, Богу дякувати, він тепер приходить до себе, але ще лежить у шпиталі. С. Кучер мав протяту голову. Доктори позшивали і він уже тепер вийшов зо шпиталю. С. Кучер є членом нашого 238 відділу У. Н. Союзу.

Притім приходить мені на думку, чи оті всі, що пережили таке страхіття й заглянули на хвилину просто смерті в очі, чи вони всі забезпечені на життя? Чи подумали вони про свою рідню і про те, хто подбає про неї вразі їх смерти?

Нещастя чигає на людину на кожному кроці. Коли воно вже довершиться, то тоді вже пізно каятися та нарікати на себе, чому це не зроблено раніше. Треба все робити в пору. А тому кожний український свідомий громадянин і громадянка повинні забезпечити себе на випадок такого нещастя в своїй багатій українській інституції, якою є У. Н. Союз. Десятки тисяч людей дістали в годині нещастя поміч від У. Н. Союзу. Гроші, вложені в У. Н. Союз, ніколи не є пропащі. Бо навіть по укінченні грамоти, коли чоловікові нічого лихого не станеться, він усеодно дістане свої гроші назад. Тому кожний повинен з того користати.

Н. Давискиба,
гол. радний У. Н. Союзу.

РАНЕНИЙ КАРДИНАЛ.

Теодор Інніцер, 62-літній архиєпископ Відня, котрий був ранений куском скла підчас нападу юрби на єпископську палату в Відні. Демонстранти обкидали кардинала ріжними прізвищами, називали його зрадником та кричали: „До Дахав з ним" (у Дахав є концентраційний табор для противників націстичного уряду). Кардинал Інніцер відомий українцям з його енерґійної акції на допомогу українцям, що голодували в совєтській Росії 1933 року.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

БОФАЛО, Н. Й.
Окружний зїзд С. У. А.

Дня 25. вересня відбувся заходом 49. відділу С. У. А. перший жіночий окружний зїзд у Бофало, в церковній салі при гр.-кат. церкві св. Николая. На цей зїзд прибула представниця централі С. У.А., п. О. Штогрин. В нарадах брали участь члениці С.У.А. з Бофало й околиці, а також 6. відділ з Рочестер, Н. Й.

Наради відкрила предсідниця 49. відділу, п. М. Хоптяк, молитвою за Україну і, привитавши гостей, представила присутнім представницю централі і передала їй провід нарад. Наради відбулися в найбільшім порядку. Видно було заінтересування справами, що були в програмі. Жінки забирали голос і виявляли щире бажання розбудувати і зміцнити С. У. А. В тій цілі вибрано окружну орґанізаторку, п. А. Снайчук. По нарадах відбулася в церкві панахида за наших героїв і народніх діячів, жінок і чоловіків. По панахиді о. В. Козоріз виголосив дуже гарну патріотичну проповідь. Потім відбулася в салі спільна вечеря для члениць і гостей. Вечором відбулась концертова програма з вільним вступом для всіх. Програму розпочав жіночий хор С. У. А. від. 49. Вступне слово виголосив о. В. Козоріз — про Союз Укр. А. і Дружину Княгині Ольги в Рідному Краю. Дві деклямації про розвязання Союзу Українок в Рідному Краю сказали п. А. Когут і п. А. Сохан. Головний реферат виголосила п. О. Штогрин. Вона говорила про ролю жінки від найдавніших часів аж досі. Другий реферат сказала п. К. Сипян з Рочестер. Вона вказала важні причини, чому жінки повинні належати до С. У. А. По рефератах о. парох пояснив присутнім важке матеріяльне положення нової орґанізації; Дружини Княгині Ольги, яка повстала на руїнах С. У., і попросив присутніх про жертви на ту ціль. Члениці занялися збіркою, яка принесла $32.

На закінчення виступив парохіяльний хор під управою п. Юрка Головича і гарно відспівав „Вязанку народніх пісень", закінчивши її гимном „Ще не вмерла Україна".

Комітет того зїзду цією дорогою складає щиру подяку всім, що причинились до звеличення зїзду. Найперше щиро дякує п. О. Штогрин, заст. предсідниці централі С. У. А., що не жалувала свого труду і часу та приїхала до нас, перевела наради, дала нам цінні вказівки і поради, як дальше вести орґанізацію, а також виголосила такий цінний реферат. Дякуємо о. парохові за відправлення панахиди та цінні і прихильні промови, пані Сипян за гарно опрацьований реферат, як також членицям 6-го відділу з Рочестер за участь у зїзді і жертву $22 на покриття коштів зїзду; церковному хорові і його диригентові за гарний спів, яким прикрасили нашу програму. Накінець дякуємо всім гостям, які зложили свої жертви на поміч Дружині Княгині Ольги в Рідному Краю.

Зложили по $1: о. В. Козоріз, О. Штогрин, К. Сипян, гром. Студені, Зайський, М. Сохан, Вайда, Володка, гром. Менчаки, гром. Вітрові, К. Семків, С. Войтович, Беляк; по 50 ц.: Бігун, К. Нагорна, Король, А. Мазурик, А. Качор, Ґерило, М. Бабала, Горгота, Кузімський, С. Боднар, О. Макух, П. Стецюк, Н. Снайчук, М. Костецька, К. Новосядла, А. Новосядла, М. Кіналь, О. Дубас, К. Блакіта, А. Люта, А. Когут, М. Самуляк, С. Ґут, М. Хоптяк; дрібними жертвами $7. Разом $32.

Комітет.

ПОДЯКА

Складаю сердечну подяку Фамілії, Приятелям і загально Тов. з У. Н. Союзу, котрі взяли чисьленну участь, віддаючи останню услугу мойому покійному мужові Михайлові, в похороні, котрий відбувся 24. вересня, 1938.

Дякую д-рові Ґаланові, п. Т. Свистунові і п. С. Слободянові за їх щирі прощальні промови. Також дякую всім Приятелям за цвіти, і всім, що мене навідали в моїм смутку.

Анна Коцюк
з дочками: Михаліною, Ольгою і Стефанією.

Не питався.

— Сусідо, а не виділи ви моєї кобили?

— Та видів.

— А де вона пішла?

— Та коли я її не питався.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

СТ. ЛУІС, МО.

На визвольну боротьбу.

Дня 18-го вересня б. р. місцеві українці влаштували несподівану забаву з нагоди 25-річчя подружного життя гром. Ілії і Катерини Любчин. Тому, що родина Любчинів це свідома і примірна українська родина в Ст. Луісі, та що на кожний клич української справи вона щиро все відгукнеться, наше сестрицтво постаралося зробити в їх честь несподівану забаву. Цею справою занялось наше жіноцтво, що гуртується при укр. прав. церкві св. Володимира в Ст. Луісі.

Тостмайстром тої забави був наш бизнесмен п. М. Кульчицький, у якого не бракує патріотизму. Гості бавились гарно і примірно. Забава була переплітувана промовами. До слова викликував п. М. Кульчицький кожного по черзі, а на кінець попросив до слова нашого, щойно прибулого до нас о. Л. Кушніра. о. Кушнір у своїй промові підкреслював, щоби під теперішню пору всі українці в нашій місцевості покинули роздори та непорозуміння і єднались під прапор згоди, бо тільки згодою в теперішню, таку дуже важну хвилю українська справа піде вперед. По промові о. Кушніра п. М. Кульчицький попросив усіх присутніх гостей, щоби памятали за цю нашу, тепер таку дуже важну хвилю, в якій бореться наш український нарід та просив присутніх про лепту щоб, хто що може, дав на визвольну боротьбу. Присутні гості відгукнулись на цей заклик і зложили $7, які вислано на цю ціль через „Обєднання".

Михайло Бартіш.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

З родинної забави на поміч Рідному Краєві.

В неділю, 14 вересня ц. р., громадяни Микола і Февронія Козуляки в Ню Йорку святкували 25-літній ювилей свого подружного життя. З тої нагоди відбулася в У. Н. Домі при 6 вул. в Ню Йорку гарна срібно-весільна забава, підчас якої предсідник бр. св. Володимира, від. 130 У. Н. С., Павло Стахів, передав ювилятам щирі і сердечні побажання. Гром. М. Козуляк є довголітнім членом і урядником у згаданім братстві.

По відспіванні „многих літ" сказав кілька щирих слів до ювилятів і гостей фін. секретар того братства, Михайло Коваль. Між іншим він згадав і про старий край та про недокінчений Народній Дім у селі Березовиці Великій, пов. Тернопіль, а також про У. Н. Дім у селі Ліщин, пов. Бібрка. Зібрані гості жертвували на згадані два доми $18.50, які вислано через Обєднання по половині на призначені цілі. Зложили: М. Козуляк $2; по $1: І. Андерсон, І. Басняк, Октавія Бобовська, Н. Дибельський, М. Коваль, В. Навроцький, О. Олешко, М. Панас, Н. Підгайний, Катерина Пятковська, С. Йосиф, П. Стахів, Д. Стешин, Марія Шуманська; по 50 ц.: М. Волинець, М. Підгайний, В. Умриш. Збіркою занялися М. Коваль і Н. Підгайний.

РОЗВЯЗКА ПИТАННЯ БЕЗРОБІТТЯ

Згідно з заявою економістів, котрі студіювали наслідки уздоровних мір федерального уряду, Америка ступнево розвязує питання свого безробіття.

Ці економісти пригадують, що 1932 року було між тринацять до пятнацять міліонів безробітних американців. Крамниці тратили капітали, а фабрики зачинялись. Банки один по другім падали, а вкладники по цілім краю тратили свої ощадності. Тисячі родин тратили свої доми через ліцитацію з причини неплачення довгів. Інші тисячі родин викидано на брук через неможливість плачення чиншу. Допомога, яку маємо сьогодні, майже не існувала. Замісць того давано милостинню, одначе дуже скупо і неохоче. Харчеві ряди простягались на далеку віддаль. Робітники безнадійно мандрували від стейту до стейту в пошукуванні праці і, розчаровані, розшатровувалися здовж залізничого шляху, або ставили шопи на міських смітниках. Люди скрізь говорили про економічний упадок, а навіть про революцію. Страх, мов хмара, висів над Америкою.

Одначе сьогодні, як завважують економісти, нема більше побоювання за економічний і соціяльний упадок. Банки є безпечні, а стан підприємств без порівнання покращав. Щонайменше три міліони менше безробітних, як було 1932 року, хоч маємо три міліони більше на ринку праці внаслідок зросту населення. Це значить, що шість міліонів робітників більше працює тепер ніж 1932 року. Багато безробітних дістають відшкодування безробіття. Майже три міліони робітників заняті на урядових проєктах, дістають умірковану заплату і працюють для збереження своєї моралі, привички до праці та знання фаху. Люди скрізь почуваються самопевні.

Економісти признають, що, не зважаючи на ті поліпшення, будемо мати ще неодно безробіття. Вони вказують, що Америка, подібно як усі індустріяльні краї, мала безробіття від початку індустріялізації. Навіть 1929 року було тут два міліони безробітних. Уліпшування машин і збільшування їх ужитку чимраз більше позбавляє робітників праці, кожного року. Багато заступлених машиною ніколи не знайдуть нової праці. Багато інших довший час не працюють. Що більше, кожного року прибуває пів міліона нових робучих сил в додатку до тих, котрі займають місця всіх тих, що покинули працю з якихнебудь причин. Коротко кажучи, кожного року чимраз менше робітників потрібно до продукції й обслуг, а одначе з кожним роком число робітників збільшується. Значить, для розвязки питання требаб збільшати продукцію, аж усі робітники дістануть працю. Це лекше сказати, як зробити. Економісти обчисляють, що хочби привернено продукцію до того стану, який існував 1929 року, то безробітних було би багато міліонів більше, як бувало того часу.

Одначе маємо інші способи, які можна примінити для зменшення безробіття до мінімального стану. Можна створити асекурацію безробітних і поміч залежним дітям. Можна молодь здержати від праці, а зате посилати її до шкіл. Можна приняти молодший вік, у котрім робітник міг би покинути працю і діставати пенсію чи асекурацію. Можна скоротити робучий час і тим способом збільшити число занять. Можна теж скріпити прилюдні бюра посередництва праці, а врешті можна продовжати програми публичних робіт для здібних до праці робітників, котрі не можуть дістати заняття у приватній індустрії.

Безробіття це неначе недуга, котра завсіди серед людей бушує, як порівнюють економісти. Але таксамо як недугу, безробіття теж можна контролювати. Економісти потішають, що воно ніколи не досягне епідемічної пропорції з 1932 року, якщо будеться продовжувати охоронні та зарадчі міри, які примінюється останні шість років.

Пишна країна.

Малий Кон оповідає при обіді, що вчитель учив їх у школі про Аляску, де день триває шість місяців і стількиж ніч. Старий Кон дивується і говорить захоплений:

— Хотів би я там провадити свій інтерес і хотів би там мешкати.

— Чому? — питає жінка.

— Представ собі, — каже Кон — приходить хтось із векслем, який треба платити, і я йому кажу: „Прошу прийти завтра рано!"

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ТАРЗАН СМІЛИВИЙ.

(31)

Воїни племени замбегу попали в якусь чудну радість на вістку, що один із післанців відшукав місце побуту Тарзана. Чому саме вони так радувались, не відомо. Мабуть тому, що їх ватажок був з того дуже радий і його радість уділювалася їм. Вони почали з радости танцювати. „Тепер ми демона схопимо і його тілом накормимо свого божка", кричали вони.

Ватажок і чарівник Каґундо дав приказ одному з провідників, Бальзакові, щоб той збирав своє військо і пустився в погоню за Тарзаном й його товариством. Притім він так „заохочував" Бальза: „Збери своє військо, Бальзо, друже, і чимскорше злови демона Тарзана. А коли не зловиш, то твоє паршиве тіло ми вкинемо в пащу божка, хай він тобою насититься".

А звертаючись до решти вояків, він також виголосив промову, в якій висказав подібну „заохоту". „Говорять мені", почав він, „що крім демона Тарзана є ще троє білих. Усіх їх ви мусите скопити і привести сюди. А коли цього не зробите, то три з вас сконають у череві ненаситного божка дерев. На кого з вас це випаде, я не знаю".

Дикуни поглянули по собі і кожний з них собі подумав, що та „почесна" роля може припасти йому самому. Коли Каґундо відпустив їх, вони мов гончі собаки подалися в нетри з незломною волею віднайти того демона Тарзана, якого вони вже тепер ненавиділи з цілої сили. Узброївшись по самі зуби ножами, списами і щитами, вони були на шляху до своєї цілі.